

Přelom století a mimoevropské kultury

Oldřich Král

Snad stojí za zaznamenání, že devadesátá léta a přelom století jsou rozhodující i pro zakládání nového kulturního transgresu, charakterizovaného obrátem k mimoevropským kulturám, jejich filozofii, poezii a umění jako zdrojům důležitých stavebních prvků moderní syntézy, jako slohotvorné součásti jejich estetických a uměleckých programů. V roce 1897 vychází knižně český převod čínské Knihy písní, Ši-king Jaroslava Vrchlického a orientalisty Rudolfa Dvořáka. Tímto překladem /o kterém později Mathesius řekne, že názorně ukazuje, jak srdečně si může dobrý filolog a dobrý veršovník překážeti/ a "francouzskými" překlady Pšeničkovými se zakládá, jak se ukázalo, trvalá čínská dimenze českého moderního lyristu, vyznačená takovými jmény jako Bohumil Mathesius, Jaroslav Seifert, Vladimír Holan, Jan Zahradníček, František Hrubín, Jiří Kolář, Jan Skácel, Ivan Wernisch.

Z jiných zdrojů než Vrchlický čerpaly obecně známější, úspěšnější co do tvaru a mnohostrannější východní inspirace zeyerovské, o kterých bude v roce 1988 zvláštní příležitost ještě hovořit důkladněji. Důležité je, že v jeho případě už nešlo jen o literární inspiraci, jeho motivace byla všestrannější a hlubší. Přes něj bychom se dostali k počátkům velkých /moderních/ českých sbírek orientálního, případně jiného

mimoevropského umění, rostoucího z téhož podstatného zájmu.

Kromě specifických českých motivací a okolností je v tom všem nepochybně i odraz a analogie obdobných jevů dominantních zejména v anglosaské mutaci syntetizmu, jak ji představovali inspirátor Laurence Binyon z Britského muzea a Američan Ezra Pound - jako dovršitel a nejdůslednější naplňovatel /Cathay 1915/. U nás pak kulminuje tento proud v paradoxní "čínské" reakci na úděsný fakt 1.světové války Černou věží... mathesiovskou/1925/.

Naznačil jsem zde jen několik, snad klíčových, momentů z jednoho aspektu české modernosti, jehož soustavnější sledování a posléze integrace je velmi a aktuální.

x

x x

Modernost ve vývoji české architektury

Marie Benešová

Modernost ve vývoji české architektury je spojována ve 20.století s pojmem moderny, která bývá chápána běžně jako reakce na secesi. V procesu přehodnocení dějin architektury 19. a 20.století v průběhu uplynulých dvaceti let bylo však zdůvodněno, proč tomu tak není zcela a proč je třeba prameny české mo-